

МОТИВАЦИЯ ЧРЕЗ СЪЗДАВАНЕ НА ЧУВСТВО ЗА ПРИНАДЛЕЖНОСТ

Възможните пътища за успешна реализация

Бистра Григорова

СУ „Св. св. Кирил и Методий“ – Козлодуй

Резюме. Статията представя решения на една от важните задачи на училището като общност – развитие на социалното чувство и чувството на принадлежност. Приема за своя основа Адлеровото твърдение, че социалното чувство се развива въз основа на няколко важни принципа: свобода, взаимно уважение, отговорност и сътрудничество, окуражаване, равнопоставеност. Дава примери за ситуации, в които се преодоляват неизбежните различия между членовете на общността въз основа на възраст, позиция и житейски опит. Практиките, споделени в статията, показват, че извънкласните форми, при които ученикът не е поставен пред директно оценяване от учителя, а те заедно полагат усилия за създаването на общ продукт, свързан с благосъстоянието и доброто име на общността, са важен фактор за повишаването на доверието, чувството за принадлежност и мотивацията за успех.

Ключови думи: училище; общност; социално чувство; принципи; извънкласни форми

Въведение

„Нашето верую в пет думи – присъствие, знание, общуване, строгост, принадлежност“; „Нашите ценности – труд, солидарност, уважение“. Това е записано на началната страница на сайта на СУ „Св. св. Кирил и Методий“ – Козлодуй, защото представя същината на училищния ни живот. Целта на статията е да представи пътищата, по които постигаме атмосфера на солидарност, уважение и принадлежност в нашата училищна общност.

Според Адлеровата психология развитието на човека зависи от живота му в общността, като се основава на факта, че „хората винаги са живели в групи“ и че оцеляването на човека зависи от сътрудничеството и взаимопомощта. Животът в група има не само защитна функция, но и представлява стимул за развитие. Адлер нарича чувството за принадлежност „социално чувство“, а „доброто развитие на социалното чувство носи усещане за безопасност (субективно положително усещане), което дава възможност за израстване и прогрес на индивида и на общ-

ността“⁽¹⁾. Развитието на социалното чувство е една от важните задачи на училището и то се развива въз основа на няколко важни принципа: свобода, взаимно уважение, отговорност и сътрудничество, окуражаване, равнопоставеност.

Очевидно е обаче, че ученикът и учителят не са равнопоставени нито по възраст, нито по позиция, нито по житейски опит. Как тогава бихме могли да постигнем тази равнопоставеност, която е необходима, за да се постигне доверие, а по този начин възможност за приобщаване и мотивация за развитие? Отговорът е в създаването на ситуации, в които учител и ученик работят заедно за създаването на продукт, който не е свързан пряко с обучение и оценяване. Нашият опит в това отношение се изразява в създаването на театрални постановки и участието в походи.

„Госпожа Министершата“ от Бранислав Нушич – проект на „КиМ“ по случай 30-годишнината от създаването на училището

Идеята за театрална постановка като част от събитията, посветени на училищния юбилей, възникна спонтанно, но всъщност има своето основание в установена традиция в нашето училище, свързана с училищния театър, но предимно с участието само на ученици. Годишните опит доказват, че методът на театъра влияе благотворно на подрастващите, като укрепва тяхната самоувереност, самодисциплината им и дава възможност за изява на качества и умения, които често не се проявяват в класната стая. Предизвикателството този път беше, че при подбора на участниците в постановката бяха поканени както учители, така и ученици, а и родители. Така трите страни на нашата общност щяха да се обединят около една близка цел и резултатът щеше да покаже възможностите за такава обща работа с по-добра мотивация и за по-далечната цел – образователната.

Създаването на театрален продукт преминава през няколко етапа:

- подбор на текст (пиеса);
- подбор на актьорски състав;
- разпределение на ролите;
- репетиции (сценография, музика, костюми, грим);
- представяне.

Как по време на този процес се постига чувството за принадлежност към училищната общност?

На първо място е поводът за създаването на пиесата – 30-годишният юбилей на училището. Всички участници в проекта се отзоваха не само защото са увлечени от театъра и представянето на сцена, от любопитството дали ще се справят и как ще си партнират, а и защото искаха да създадат подобаваща празничност на събитието. Още на първата репетиция всички разбрахме, че ще трябва да преодоляваме стереотипи най-вече по отношение на установената граница между учител и ученик, която се основава на различната възраст и различните позиции в общността. Средата, в която общувахме, целта, която си бяхме поставили, нала-

гаха тези позиции да се изравнят, за да се постигне свободата на общуване, която се изисква в творческия процес при създаването на образ и влизането в роля.

Успехът на една театрална постановка зависи от вложените усилия и отдадеността на всеки от участниците. Това с пълна сила важи за всеки проект, който се осъществява от екип. Необходима е отговорност, която всеки да поеме за собствените си действия, но и за действията на другите. Тя се изразява в точност при явяване на репетиции, своевременно заучаване на текста и старание да се изгради позитивно взаимодействие със сценичния партньор. Разбира се, това се оказва трудно в процеса на подготовка предвид ангажираността на всички участващи в учебния процес. Но именно то изигра своята роля в установяването на атмосфера на съпричастност и разбиране, която е основополагаща за училищната общност. Взаимното уважение, което изпитваме един към друг като членове на тази общност, премина на друго ниво, защото опознахме слабостите си, притесненията и страховете, които изпитваме, преди излизането на сцената. Друга важна част от процеса на мотивация е фактът, че всеки член на екипа допринася с нещо за осъществяването на цялостния проект. Не само с участието си като актьор, а и с умения, които притежава, за да помогне с изграждането на сцената или с набавянето на декор и костюми. Всъщност имах възможност да наблюдавам един умален модел на това, което се случва в училище във връзка с образователния процес – всеки участник в него допринася за успеха в края му. Но не само аз осъзнах това, а също и колегите, и учениците. Споделянето на тези наблюдения допринесе за засилване на чувството за съпричастност не само в залата за репетиции, а и в класните стаи по време на учебните часове, което се оказа заразително и за останалите ученици.

Не на последно място, тук трябва да се отбележи и това, че всички в групата си дават кураж, че ще се справят, което е естествено, защото си сътрудничат и се възприемат като съучастници, като партньори. Това възприемане се проектира и наслажда върху ежедневните контакти на участниците, когато вече те отново са заели обичайните си позиции на учител и ученик. Така чувството за съпричастност, доверието и окуражаването засилват мотивацията за учене и развитие. Екипът беше подкрепян и окуражаван от цялата училищна общност, което доказва, че подобни инициативи развиват чувството за принадлежност и мотивират членовете на общността да реализират идеите си и да подобряват уменията си, защото се чувстват подкрепяни, развиват чувство за отговорност за действията си. В процеса на реализация осъзнават, че представят не само своята личност, а и общността. А това ги мотивира да се справят по-добре не само заради себе си, но и заради другите, за да са достойни членове на училищната общност.

Национален туристически поход „По пътя на Ботевата чета „Козлодуй – Околчица“

„По пътя на Ботевата чета“ е поход, който се провежда от 1946 г. насам без прекъсване. Ентузиастите тръгват от Козлодуй на 27 май, а целта им е достигането на връх Околчица – лобното място на героя. Походът е от III категория на труд-

ност. В маршрута са включени обекти от движението „Опознай България – 100 национални туристически обекта“. Общата му дължина е 120 км. По обективни причини в нашето училище не беше установена традиция да се участва в похода, докато ентузиазирани ученици не настояха да се постави нейното начало. Такива ситуации наричам метафорично „да яхнеш вълната“. Когато инициативата се поема от младите хора, е необходимо възрастните да ги подкрепят, особено ако това са техните учители. Участието в похода може да се възприеме като общ проект, в чието осъществяване участват хора на различна възраст и с различни позиции в училищната общност. Организацията и осъществяването на проекта изискват дисциплина, отговорност и издръжливост. Изключително важно тук е спазването на установените правила в регламента на организаторите, също и тези, които групата създава сама. Най-важното от тях са взаимната помощ и подкрепата, която си оказват участниците. От изграждането на палатковия лагер и осигуряването на храна през отговорността, която по-големите поемат за по-малките, до споделянето на вода по време на тежък преход.

Поради характера си и целта, която има, походът „По пътя на Ботевата чета“ пробужда патриотични чувства у участниците и чувство за принадлежност, първо, към родината и после към училището, което представляват. Споделям текста за скандиране, който учениците сами съчиниха, за да се отличат от другите групи и да представят себе си и своето училище:

Кой не знае нас сега,
слава носи ни се, да!
От „Кирил и Методий“ сме
и пътя ще преминем.
Без проблем ще се качим
и върха ще покорим.
Дошли сме тука да вървим,
а не да пием и да спим.
Пред Ботев се прекланяме
и шапките си сваляме.
Напред за нашата родина!
Във строй редиме се по трима!
Пеем силно, с лъвски глас.
България е вътре в нас!

Желанието да се отличат от другите, да оповестят ценностите, които изповядват като отделни хора, българи, но и като ученици на СУ „Св.св. Кирил и Методий“, показва важността на чувството за принадлежност и основополагащата ѝ роля при изграждането на мотивация за развитие и успех. Удовлетворяващо е да се наблюдава как учениците споделят отговорността за носенето на знамето

на групата дори при най-тежки преходи, настоятелността да носят униформите, които показват от кое училище са, и решимостта да се представят по най-добрия начин като членове на училищната общност. Походът продължава седем дни, но за това време между участниците се изграждат връзки, основаващи се на взаимно уважение, сътрудничество и подкрепа, които се проектират върху отношенията им в училище. Те са мотивирани да се справят по-добре, и са по-уверени, защото заедно са преодолявали препятствия и са постигнали успех.

В ежедневната практика, а не само в изключителни случаи, каквито са дадени-те примери в статията, инициативите на младите хора трябва да бъдат подкрепяни, защото това повишава тяхната мотивация за успех на различни нива. Чувството за принадлежност към общността е и чувство, че детето и младежът се намират в безопасна среда, което предизвиква доверие и също така е стимул за работа върху себе си и в полза на другите, поставяне на цели и тяхното постигане. Така всеки може да осъзнае своята ценност като личност и в сътрудничество с другите.

БЕЛЕЖКИ

1. Йостен, Педагогически форум, бр.1, 2016.

MOTIVATION BY CREATING A SENSE OF BELONGING

Abstract. The article articulates the solutions of one of the important tasks of the school as a community – the development of the social sense and sense of belonging.

Adler's claim that social feeling develops on the basis of several important principles: freedom, mutual respect, responsibility and cooperation, encouragement, equality, is taken as its basis. It gives examples of situations in which the inevitable differences between community members are overcome based on age, position and life experience. The practices shared in the article show that extracurricular activities in which the student is not directly evaluated by the teacher, but together they strive to create a common product related to the well-being and reputation of the community, are an important factor in increasing trust, a sense of belonging and the motivation to succeed.

Keywords: school; community; social feeling; principles; extracurricular forms

✉ **Bistra Grigorova**

Senior Teacher in Bulgarian Language and Literature

“St. st. Cyril and Methodius” Secondary School

1, Todor Kableshev St.

Kozloduy, Bulgaria

E-mail: bistragrigorova@abv.bg